

Trabzon Çalışmaları Dergisi

Journal of Trabzon Studies

Cilt/Vol 5 | Sayı/No 1
Aralık/December 2025

ARALIK 2025 | CİLT 5 - SAYI 1
DECEMBER 2025 | VOL. 5 - NO. 1

TRABZON ÇALIŞMALARI DERGİSİ

JOURNAL OF
TRABZON STUDIES

2021 yılı itibarıyla yayın hayatına başlayan *Trabzon Çalışmaları Dergisi*, sosyal, beşeri, idari bilimler, şehir bölge planlama, peyzaj ve mimarlık alanlarında çalışmalara yer verilen hakemli akademik bir yayındır. Dergi, Trabzon kentine dair farklı disiplinlerin kendi yaklaşımları çerçevesinde ortaya koyacağı araştırma makaleleri çerçevesinde kente dair bir platform oluşturmayı ve bunu kamuoyu ile paylaşmayı amaçlamaktadır. Dergi, Trabzon kentine dair tüm disiplinlerin gerçekleştireceği yeni veriler ortaya koyan, mevcut veriler doğrultusunda kent sorunlarını tartışan tüm araştırma makalelerinin yanı sıra teorik ve kavramsal bağlamda kentin farklı unsurlarını tartışan makalelere de açıktır. Dergide kuramsal ve analitik özgün araştırma makalelerinin yanı sıra kısa makale, rapor, derleme, konferans notları, örnek olay, kitap tanıtımı vb. makale dışı yazılara da dergi bünyesinde her sayıda belirli oranda yer verilecektir.

Trabzon Çalışmaları Dergisi yılda bir kez Aralık ayında yayımlanır.

Dergide yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yazarlara aittir; Derginin sorumluluğu yoktur.

EDİTÖRLER | *Editors*

Muharrem BAYRAK

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Abdullah UZUN

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Özgür TÜFEKÇİ

DANIŞMA KURULU | *Advisory Board*

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Cenk BEYAZ, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye*

Prof. Dr. | *Professor* Mevhibe COŞAR, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Vahit GÜNTAY, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Prof. Dr. | *Professor* Bünyamin ER, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Prof. Dr. | *Professor* Ruşen KELEŞ

Prof. Dr. | *Professor* İsmail KÖSE, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Prof. Dr. | *Professor* Hikmet ÖKSÜZ, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Prof. Dr. | *Professor* Uğur ÜÇÜNCÜ, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Umut ÜZAR, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Hüseyin YADİGAROĞLU, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

İLETİŞİM | *Contact*

E-Posta: trabzoncalismalari@gmail.com

Aralık 2025 | CİLT 5 SAYI 1

December 2025 | VOL. 5 NO. 1

İÇİNDEKİLER | TABLE OF CONTENTS

6-14	Araştırma Makalesi Research Article	Trabzon İli Düzköy ve Ortahisar İlçelerinde Yaşayan Ortaokul Öğrencilerinin Motor Becerilerinin Karşılaştırılması <i>Comparison of Motor Skills of Middle School Students Living in the Düzkoy and Ortahisar Districts of Trabzon Province</i> <i>Abdülhamit Akyıldız & Tamer Civil</i>
15-33	Araştırma Makalesi Research Article	Uzungöl'de Turizm ve Sürdürülebilirlik Çalışmaları <i>Tourism and Sustainability Efforts in Uzungöl</i> <i>Faruk Eroğlu</i>
34-53	Araştırma Makalesi Research Article	Büyükşehir Belediyelerinde Gençlik ve Spor Hizmetleri: Trabzon Büyükşehir Belediyesi Örneği <i>Youth and Sports Services in Metropolitan Municipalities: The Case of Trabzon Metropolitan Municipality</i> <i>Seda Enez & Emrah Firdin</i>
54-56	Kitap İncelemesi Book Review	Trabzon Tarihi - Hikmet Öksüz <i>Muhammed Lütfü Osmanoğlu</i>
57-63	Bibliyografya Bibliography	2025 yılında Trabzon Üzerine Yazılmış Kitap, Makale ve Tezler

Uzungöl'de Turizm ve Sürdürülebilirlik Çalışmaları Tourism and Sustainability Efforts in Uzungöl

Faruk Eroğlu*

* Trabzon Büyükşehir Belediyesi Şef, farukeroglu1461@hotmail.com

ÖZET

Trabzon'un önemli bir destinasyonu olan Uzungöl'de turizm potansiyelini belirlemeyi ve sürdürülebilirlik sorunlarını ele almayı amaçlamaktadır. 1989 yılından itibaren tabiat parkı gibi çeşitli koruma statülerine sahip olan Uzungöl, zengin doğal ve kültürel kaynaklarına rağmen, özellikle körfez ülkelerinden gelen yoğun taleple birlikte plansız yapılaşma, imar planı eksikliği ve aşırı kapasite kullanımı gibi ciddi sürdürülebilirlik problemleri yaşamaktadır. Proje, bölgenin doğal yapısını ve sosyo-ekonomik dengesini koruyarak turizmden elde edilen gelirin devamlılığını sağlaması için sürdürülebilir turizm kalkınması modelini benimsemesini önermektedir; bu kapsamda koruma amaçlı imar planının acilen tamamlanması, altyapının iyileştirilmesi, ekoturizm gibi faaliyetlerle turizmin çeşitlendirilmesi ve hizmet kalitesinin artırılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Uzungöl, Plansız Yapılaşma

ABSTRACT

The project aims to determine the tourism potential and address the sustainability issues in Uzungöl, an important destination in Trabzon. Although Uzungöl has had various protection statuses, such as a nature park, since 1989, and possesses rich natural and cultural resources, it is facing serious sustainability problems, including unplanned construction, lack of a zoning plan, and overuse of capacity, particularly due to intense demand from gulf countries. The project recommends that the region adopt a sustainable tourism development model to ensure the continuity of tourism revenue while preserving its natural structure and socioeconomic balance; in this context, it stresses the urgent need to complete the conservation-oriented zoning plan, improve infrastructure, diversify tourism with activities like ecotourism, and enhance the quality of services.

Key Words: Sustainable Tourism, Uzungöl, Unplanned Construction

GİRİŞ

Doğu Karadeniz Bölgesi, zengin doğal kaynakları, yeşil doğası, temiz havası, şifalı suları, kendine özgü iklimi ve bitki örtüsü ile yayla yaşamının en güzel örneklerini sunan önemli bir cazibe merkezidir. Tarihi ve kültürel değerlerinin yanı sıra, alternatif turizm olanaklarıyla da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Karadeniz Bölgesi'nin en önemli turizm merkezlerinden biri olan ve Trabzon ilinin Çaykara ilçesine 19 km uzaklıkta yer alan Uzungöl çalışma konusu olarak seçilmiştir. Çalışmanın temel amacı, bölgenin turizm potansiyelini ortaya koymak ve sürdürülebilir turizm gelişimi için öneriler sunmaktır. Çalışma kapsamında, bölgenin tarihi gelişimi, coğrafi özellikleri, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı değerlendirilmiş; plansız yapılaşma ve doğal alanların tahribatına karşı alınması gereken önlemler ele alınmıştır. Ayrıca Uzungöl'ün doğal zenginlikleri, flora ve fauna yapısı, geleneksel yaşam biçimi ve mevcut turizm faaliyetleri incelenerek, bölgenin sürdürülebilir bir destinasyon haline getirilebilmesi için atılması gereken adımlar araştırılmıştır.

1. UZUNGÖL'ÜN MEVCUT DURUMU

1.1. Tarihçe

Uzungöl, 1962 yılından bu yana belde belediye statüsünde iken, 2014 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanuna istinaden mahalleye dönüşmüştür. Yerleşiminde doğusunda Rize ilimiz bulunurken batısında Köprübaşı ilçesi Güneyinde Bayburt ili bulunmaktadır. Uzungöl'ün eski adı Saraho'dur. Bölge'ye ilişkin ilk kayıtlar 1586 yılına aittir. Kayıtlara göre, bölgede ilk kalıcı yerleşim 1650'li yıllardan sonradır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde bölge halkının zorunlu göçe tabi tutulduğu yolunda da bilgiler bulunmaktadır. Bölge, Cumhuriyet'in kuruluşu sonrasında uzun yıllar Of ilçesi'ne bağlı olarak kalmıştır. Çaykara'nın ilçe olduğu 1948 yılından itibaren ise bölgenin tamamı bu ilçe sınırları içerisinde kalmaktadır (Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi İmar planı 2013-2017). 1920'li yıllardan sonra yaşanan geçim sıkıntıları ve meydana gelen heyelanlar nedeniyle bölgeden çeşitli illere göçler yaşanmıştır. Bu iller; Van ili Özalp ilçesi, Çanakkale ili Gökçeada ilçesi, Hatay ili Reyhanlı ilçesi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yönelmiştir. Nüfus değişimleri yıllara göre aşağıda belirtilmiştir.

Tablo1. Yıllar İçinde Uzungöl ÖÇK İçinde Arazisi Bulunan Yerleşim Birimlerinin Değişimi

Yerleşim Birimi	1976	1985	1997	2007	2024
Uzungöl	2949	2942	2797	1588	1537
Arpaözü	400	171	44	84	159
Demirkapı	500	312	120	57	291
Derindere	450	162	163	23	90
Çayıroba	500	290	213	128	88
Köseli	750	450	229	220	175
Şekersu	33	9	167	139	208
Yaylaönü	450	333	201	94	256
Toplam	6032	4469	3934	2333	2804

Kaynak: ÖÇKB, Karasal Biyolojik Çeşitliliğin Tespiti Projesi Sonuçları ve TÜİK Raporu, 2024

Yukarıdaki tablo incelendiğinde; 1976'lı yılından itibaren süreklilik gösteren bir nüfus azalışı olduğu görülmektedir. Bu azalma, 2000'li yıllarla birlikte daha da hız kazanmıştır. Örneğin, 1997 yılında yaklaşık

2800 kişi yaşarken, 2007 yılında bu sayı 1600 kişiye gerilemiştir. 2017 ve 2024 yılı nüfus verileri de bu düşüş trendinin devam ettiğini göstermektedir.

Şekil 1. 1980 Yılı Öncesinde Uzungöl

Kaynak: Uzungöl Turizmciler Derneği

Şekil 2. 2024 Yılında Uzungöl'den Bir Görünüm

Kaynak: Uzungöl Turizmciler Derneği

1.1.1. Uzungöl'ün Gelişimine ve Korunmasına Yönelik Resmi Düzenlemeler

1980 yılı öncesinde yapılaşmanın oldukça az olduğu bölgede, 1990 yılında turizme yönelik farkındalığın artmasıyla birlikte turizm tesisleri kurulmaya başlanmıştır. Bu gelişim, 2025 yılına kadar devam ederek bölgenin önemli bir turizm merkezi haline gelmesine neden olmuştur. Sürdürülebilir gelişimin sağlanması ve bölgenin korunabilmesi amacıyla çeşitli koruma statülerine dahil edilmiştir.

Tablo 2. Verilen Statüler

Verilen Statüler	İlan Tarihi
Tabiat Parkı	13.11.1989
Turizm Merkezi	05.03.1990
Doğal Sit Alanı	04.12.1998
Özel Çevre Koruma Bölgesi	07.01.2004

Kaynak: ÖÇKB (Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı)

1.1.2. Gölün Oluşumu

Uzungöl doğu-batı doğrultulu bir fay vadisi boyunca uzanmaktadır. Fayın güney bloğu kuzey bloğa göre yükseldiğinden güney blok şiddetli bir şekilde aşınmaya uğramıştır. Yükselen blokta, batıdan doğuya doğru üç adet yan dere; güneyden kuzeye doğru blok çakıl, kum, boyutunda kayaç parçalarını ana vadiye, Uzungöl'de taşımaktadır. Bu sedimanlar Uzungöl'ün uzandığı dereye ulaştığında üçgen şeklinde alüvyon yelpazeleri (alluvial fan) oluşturmaktadır. Aşırı ve uzun süreli yağışlarda vadinin güney yan kollarındaki kayaç parçaları su ile karışarak yamaç aşağı doğru çok hızlı akan moloz çamurlarına dönüşmektedir. 1600 yıllarda gerçekleştiği tahmin edilen ve bölgede göç olaylarına neden olan bu tür şiddetli ve uzun süreli yağmur, feyezan, Uzungöl Mahallesinde alüvyon yelpazesi şeklinde ana vadide akan derenin önünü keserek gölün oluşmasına neden olmuştur (Bektaş 2017).

Gölün oluşumundan bu yana doğa olayları karşısında sürekli olarak değişimlere, dönüşümlere maruz kalmış ve kalmaya da devam etmektedir. Gölün ince ve uzun görünümü itibari ile yöre, "Uzungöl" ismini, gölün bu özelliğinden dolayı almıştır. Gölün derinliği ve genişliği mevsimlere bağlı olarak değişmektedir. Yakın zamanlarda yapılan göl temizleme çalışmaları sayesinde, gölün boyu 950 m, eni 450 m ve derinliği ise 5,5 m ile 8 m arasında değişiklik göstermektedir.

Şekil 3. Uzungöl'ün Kuş Uçuşu Görüntüsü

Şekil 3'te görüldüğü gibi Uzungöl doğu-batı doğrultulu bir FAY vadisi boyunca uzanır. Y: Fayın göreceli yükselen bloğu. A: Fayın göreceli alçalan bloğu. A1, A2, A3, güneyde, yükselen fay bloğunda, gelişmiş alüvyon yelpazeleri. A1 ve A2 alüvyon yelpazeleri ana vadinin önünü keserek Uzungöl'ün oluşmasına neden olmuştur (Bektaş 2017).

1.1.3. Sel ve Çığ Olayları

Coğrafik yapısı gereği, bölgede irili ufaklı çok sayıda çığ ve çok sayıda sel felaketleri yaşanmıştır. Aşırı derecede yıkımlara ve ölümlere neden olmuş bazı felaketlerin yarattığı olumsuz etkiler unutulamamaktadır. Kesin tarihi bilinmemekle birlikte, yörede yaşanmış büyük sel felaketinin ve gölün oluşumunda da etkisi olan, Garester (Karester) Dağın'ın Patlaması ile Saraho (Uzungöl) Köyünün tamamen yok olmasına, sayısız can ve mal kayıpları ile son bulmuştur. Bir diğer sel olayı ise, 4 Haziran 1929 tarihinde karların erimesi ve aşırı yağışlar sebebiyle Solaklı vadisini dik kesen irili ufaklı derelerin, yumuşak toprak kütlelerini harekete geçirmesi suretiyle, düzlük alanlarındaki yerleşim yerlerinin ve tarım arazilerinin nerde ise tamamını sular altında bırakmıştır (http-1). O yıl yaşanan felaketin etkileri Solaklı vadisinin tamamını kapsar niteliktedir. Bölgede; heyelan, çığ ve sel felaketlerinin bolca yaşandığı diğer bir çığ olayı ise, 1959 yılında Garester Dağı yamaçlarından kopan çığın (Goşon-Çay dereleri

boyunca) vadinin tüm alanları kaplamış, birçok evin yıkılmasına ve bir evde 2 kişinin ölümü ile sonuçlanmıştır.

1.2. Mimari Yapısı

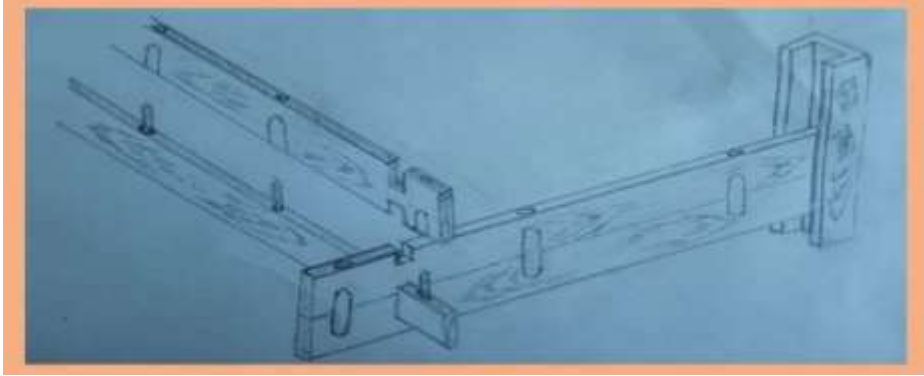
Uzungöl Mahallesi ve çevre mahalleri yapılaşmaları benzerlik göstermektedir. Bu mahalleler; Arpaözü, Demirkapı ve Yaylaönü gibi yerleşimlerde bulunan geleneksel ahşap evlerin oluşturduğu mimari bütünlük, bölgenin kültürel kimliğini yansıtmış ve turistik cazibe merkezi haline gelmiştir. Bu evlerin bir kısmı günümüze kadar korunarak gelmiştir. Geleneksel evlerin mimari biçimleri; iklim, yaşam tarzı, arazi kullanımı ve çevrede bulunan doğal yapı malzemeleri gibi unsurlar doğrultusunda yön bulmuştur. Mevcut yapılarla 3 değişik tip gözlenmiştir. Bunlar; “Dış Sofalı Ev”, “Karnıyarık Sofalı Ev” ve “Misafir Odası” tipleri olarak belirlenmiştir. İncelenen evlerin büyük bir yüzdesini “Dış Sofalı Ev” tipi oluşturmaktadır. Dış Sofalı Evler eğime dik ve manzaraya yönelenerek konumlandıkları için, yaşam katına girişler eğimin her iki yanından verilmiştir. Bir zamanlar hayvancılığın yoğun bir şekilde yapıldığı bölgede, hayvan barınağı (ahır) bölümüne giriş ise, yapının konumlandığı alanın en alt kotundan verilmiştir. Demirkapı ve Uzungöl mahallelerinde 2 evde “Karnıyarık Sofalı Ev” tipine rastlanmıştır. Karnıyarık sofalı evlerde iç hayat bölümünün iki yanında yaşam mekânlarının sıralanmış olduğu bir plan düzeni hâkimdir. Bu iki tip dışında evlerin müstemilatı olarak tekbir odadan oluşan, ağa evlerine gelen misafirlerin ağırlandığı “Misafir odasının” varlığı tespit edilmiştir. İç sofa, inceleme yapılan bölgede “Hayat” olarak adlandırılmaktadır. Evler genellikle iki katlıdır. Üst kat yaşama alanıdır. Hayvan barınağı olarak kullanılan bodrum katları, genellikle kottan dolayı kısmen yer altına gömülmüş olup, kimi zaman da zemin kat gibi görünüş vermektedir.

Eğimin fazla olduğu yayla köylerinde bodrum kat gibi algılsa da eğimin daha az olduğu bölümlerde bu kat zemin kat şeklinde algılanmaktadır. Konutların taşıyıcı sistemi, taş ve ahşap malzeme kullanılarak oluşturulmuştur. Bodrum katların eğim yönündeki bina duvarları ve temellerinde, taş malzeme kullanılarak evler inşa edilmiştir. Bodrum katının üstündeki yaşam katı olan bölümlerde ise, çatma ahşap tekniği kullanımı tercih edilmiştir. Yapıların sağlamlık durumu genel olarak orta derecedir. Bunun yanı sıra daha az sayıda iyi ve kötü durumda olan yapılarla da karşılaşmıştır. Aile bireylerinin yaşama alanlarının konfor koşullarını iyileştirmek amacı ile yapılara müdahale ettikleri tespit edilmiştir. Yaygın olarak kullanılan çatı tipi, beşik çatıdır. Ağır kış koşulları ve yağmurdan dolayı çatı eğimi günümüz yapılarına oranla yüksek tutulmuş olup, bazı çatılar da kırma çatı tipinde uygulanmıştır. Özgün çatı kaplama malzemesi olan ve Karadeniz evlerinde kullanımı görülen ve yöresel olarak hartama adı verilen 3- 10 mm kalınlıkta, 60- 80 cm boyda ince tahtalardan oluşan kaplama malzemesinin kullanıldığı tipe nadir olarak rastlanılmıştır. Genel olarak gerçekleştirilen onarımlar sırasında özgün kaplamaların kaldırılarak, yerine kiremit ve/veya sac levha kullanıldığı görülmektedir. Genel olarak yapılarda geniş saçak kullanıldığı söylenebilir. Yapı ögesi olarak balkonlar öne çıkan öğelerdir. Bu mekân, oturma ve bazı tarım ürünlerinin (mısır ve ot) kurutulması amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca yağmur oluğunu taşıyan ve yöresel olarak “Gugar” adı verilen yapı öğelerine, koruma durumu iyi ve orta düzeyde olan evlerin çoğunda rastlanılmıştır. Genel olarak bezeme öğelerine kat silmelerinde, payandalarda ve kapılarda rastlanmıştır. Çalışma yapılan belde ve köylerdeki konutlarda pencereler düz atkılı olarak tespit edilmiştir. Çok kanatlı ve tek kanatlı tiplere bir arada rastlandığı olmuştur. Evlerde, onarım sırasında yenilenen pencere sayısı oldukça fazladır. Pencere ojesi olarak, kepenk ve parmaklık tespiti yapılmıştır (Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim planı 2013-2017).

Uzungöl’de ve yakın çevrelerinde inşa edilen, tarihi ahşap evlerin mimari yapısı, kendine özgü yapı tarzı ile inşa edildiği alanlara, doğaya uygun bir görünüm sağlaması, ayrıca insan sağlığı açısından bir o kadar da önemli olduğu gerçeğini de ortaya koymaktadır. İnşasında genellikle yapının üst kısmı tamamen yığma tahtalardan oluşan ve ağaç çivilerle birbirine monte edilen, kapı pencere ve köşe formları (boğaz, gedik) açılarak evin (Oda, Mabeyin, Kiler, Balkon, Hol, Serender vb.) bölümlere ayrılarak evlerin inşası bu şekilde tamamlanmaktadır. Uzungöl’de yapılan ahşap evlerin, genellikle Kurt Boğaz tekniği hâkim olması ve yapım aşamasında, teknik olarak bütün bölümler aynı anda inşa edilmesi, kullanılan tekniğin

zorluk derecesini yansıtmaktadır (Şekil 2). Bu tarz yapıların bir kısmı korunmuş (Şekil 3-4), bir kısmı ise aslına uygun restorasi yapılarak (Şekil 5) ahşap evlerin günümüze kadar korunması sağlanabilmektedir.

Şekil 4. Uzungöl Evlerinin (Kurt Boğazı) Yapım Tekniği

Kaynak: Mustafa Öztürk

Şekil 5. Tarihi Tescilli Ev (Büyük Köy Mevkii)

Kaynak: Mustafa Öztürk

Şekil 6. Tarihi Tescilli Ev'in Restorasyon Öncesi ve Sonrası (Koşon Mevkii)

Kaynak: Mustafa Öztürk

1.3. Sosyo-Ekonomik Değerlendirme

1.3.1. Ekonomik Değerlendirme

Bilindiği üzere Doğu Karadeniz Bölgesi, coğrafik yapısı gereği, diğer bölgelere oranla ekonomik açıdan yoksun bir bölge olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Arazinin genellikle engebeli, sarp ve dik yamaçlarla çevrili olması, bu bölgede tarım ve hayvancılık uğraşının tam anlamıyla yapılamamasına neden olmuştur. Solaklı vadisi ve özellikle Çaykara ve takiben Uzungöl yöresi bu elverişsiz alanlarda, uzun yıllar geçim mücadelesini vermiş, tarım ve hayvancılığı zor şartlarda icra eden, makine gücünden yoksun, tamamen kas gücüne dayalı olarak iş görülmesine mecbur kalınmıştır. Buna karşılık son yıllarda “Bacasız Sanayi” olarak bilinen Turizm sektörü, bölgeye ve dolayısıyla Türkiye’nin ekonomisine güç katmış ve alternatif istihdam alanları oluşturmuştur.

Gelinen süreçte ekonomik gelişmişlik önemli bir değer olduğu %90 oranında kabul edildiği bilinmektedir. Uzungöl Mahallesinde yaşayanların 2025 yılı verilerine ve gözlemlere dayanılarak yapılan değerlendirmelerde %95 gelirini turizmden sağladığı bilinmektedir. Turizm ile uğraşanların çoğunluğu pansiyon, otel ve restoran işletmeciliği yapmaktadır. Haliyle bu durum özellikle de Mayıs-Haziran-Temmuz ve Ağustos aylarında işsizlik oranı yok denecek seviyeye kadar indirmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde ÖÇK bölgesindeki yerleşim yerlerinde tarımla uğraşanların sayısı oldukça azdır. Hanelerin %25’i tarımsal üretim yaparak hem kendi tüketimlerini karşılamakta hem de az da olsa işletmelere satış yapmaktadır. Bölgede bal üretimi yapan 7-8 aile bulunmaktadır.

2023–2024 yıllarında Uzungöl’ü ziyaret eden yabancı turist sayılarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Ziyaretçilerin yaklaşık %75–80’inin Körfez ülkelerinden geldiği görülmektedir. Bu durum, Uzungöl’ün uluslararası turizmdeki önemini ve özellikle Körfez ülkeleri vatandaşları arasındaki popülerliğini açıkça ortaya koymaktadır. Söz konusu ülkeler, ziyaretçi yoğunluğuna göre sırasıyla Suudi Arabistan, Katar, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Lübnan, Irak, İran ve Azerbaycan’dır.

Tablo 3. Yerli ve Yabancı Turist Sayıları

Yerli ve Yabancı Turist Sayıları	2023 Yılı Verileri	2024 Yılı Verileri
Yerli Turist	713.143	472.710
Yabancı Turist	2.139.430	1.890.842
Toplam	2.852.573	2.363.552

Kaynak: Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Tablo 4. Otel Pansiyon ve Basit konaklama Yerleri Sayıları

Otel Pansiyon ve Basit Konaklama Yerleri	2025 Yılı Verileri
Otel	51
Pansiyon	63
Basit Konaklamalı	28
100 Gün Konaklamalı	120

Kaynak: Çaykara Belediyesi Başkanlığı

1.3.2. Sosyal Değerlendirme

Uzungöl yaşayan 60 yaş üzeri kişilerin çoğunun eğitimi ilköğretim düzeyindedir. Bu oran İlk Öğretim Mezunu %30 Lise mezunu %40 Üniversite mezunlarının ise %30' civarındadır. Hanelerde yaşayan kişilerin sayısı bir imar planının olmayışı nedeniyle oldukça kalabalıktır. Hanelerde yaşayanların %80 doğduklarından beri burada yaşadıklarını belirtmişlerdi.

Yörenin SiT alanı ve Özel Çevre Koruma (ÖÇK) bölgesi statüsünde olması, çeşitli kuralların uygulanmasında hangi alanların etkilendiğine dair bilgi kirliliğine neden olmaktadır. Bu durum, imar planlarıyla ilgili kamuoyunun kafasında soru işaretleri oluşmasına yol açmaktadır. İmar planına yönelik desteğin artırılması için öncelikle plan hakkında kamuoyuna açık, anlaşılır ve şeffaf bilgilendirme yapılması gerekmektedir. Belirsizliklerin giderilmesi adına, imar planı sürecinin bir an önce başlatılması, bu süreçte halkın katılımının sağlanması, toplantıların ve bilgilendirmelerin kamuya açık şekilde yürütülmesi, yöre halkı tarafından en çok dile getirilen talepler arasında yer almaktadır.

Uzungöl halkının sivil toplum kuruluşlarına katılımı istenen düzeyde olmasa da devlet tarafından planlanan Hidroelektrik Santrallere (HES) karşı gerekli tepkiyi göstermiştir. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri, plansız yapılaşmaların yarattığı çekişmeler ve bilgi eksiklikleridir.

1.3.3. Kültürel Değerlendirme

Uzungöl yerleşimi dağlık dar bir vadide konumlandığı için gelişmesi çok kısıtlı bir mahalle özelliği göstermektedir. Bu sebeple planının, mevcut eski yapılaşma dokusunu muhafaza edecek şekilde yapılmasında fayda görülmektedir. Özellikle eğimli arazilerde yapılaşmış ve eski doku özelliği gösteren, Büyük köy Mevkii, Hoca Ali mevkii, İnceli Mevkii ve Filak mevkilerine koruma amaçlı plan yapıp, parsel olduğu gibi korunmalıdır. Çünkü mevcut yapılaşmada, sokaklar ve konut girişleri ve cepheleri imar standartlarına uymamaktadır. Bu eğimden ve arazi kıtlığından dolayı uygulanan metodun, bu alanlardaki diğer yapılara da uygulanması ve koruma planı kararlarının buna göre alınması daha doğru olacaktır. Uzungöl mahallesinde eski ahşap yapıların restore edilerek, önceden ahır olarak kullanılan alt katların odaya dönüştürülerek, turistlere kiraya verildiği görüşmelerde tespit edilmiştir. Belde halkı turizme yönelik yatırımlar yapmaya başlamıştır. Bu gelecekte de devam edecektir (Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi İmar planı 2013-2017).

1.4. İklimsel Özellikler

Uzungöl'ün İklimsel Özelliklerine bakıldığında B tipi Humid- Orman, C Mikrotermal az sıcak ve hemen hemen her mevsimde yağışlı bir yapıda olduğu görülmektedir. İklimin bu özelliği, günde dört mevsimi bir arada yaşamayı mümkün kılmaktadır. Kış aylarında her yıl olmasa da gölde donma olayı yaşanmaktadır. Uzungöl'ün iklimi nemli iklimler sınıfına girmektedir. Köppen iklim sınıflamasına göre iklimsel yapısı C tipi iklim tipine girmektedir. Bu iklim tipi sıcak ılıman bir yapıya sahiptir. Yağışlar yıl boyunca kuraklık sınırının üzerindedir. En soğuk ayın sıcaklık ortalaması -3 °C ile +18 °C arasındadır. En sıcak ayın ortalama sıcaklığı 10 °C'nin altına düşmez. Bu iklim değerlendirme metodlarına göre elde edilen sonuçlar ve dikkate alınan faktörlerle ilgili bilgiler Tablo 5 ve 6 'da verilmektedir. (B.Verap, C.Şahin, E.Çiloğlu, H.O.İmamoğlu 2001).

2. UZUNGÖL'ÜN TURİZM POTANSİYELİ

2.1. Uzungöl'ün Doğal Kaynakları

Doğal güzellikleriyle göz kamaştıran ve turistlerin ilgi odağı haline gelen bölge, ülkemizin yağmur ormanlarının; Kaçkar ve Soğanlı sıradağlarının birleşim noktasında yer almaktadır. Sahip olduğu doğal kaynaklar sayesinde, dünyanın birçok ülkesinden ziyaretçi çekmeye devam etmektedir. Yöreye ait doğal kaynaklara göz atacak olursak;"

2.1.1. Sular

Yöreye ait su kaynaklarının (İçme suyu, Akarsular, Dereler, Göller), hem miktar hem de kalite açısından yeterli derecede bulunduğunu söylemek mümkündür. Farklı kollardan derelerlerin oluşmasıyla birlikte bu derelerde bol miktarda kırmızı benekli alabalık yaşamaktadır. Ph değeri ve diğer mineraller bakımından da zengin olmasının yanında, sağlık açısından da bir o kadar önem taşımaktadır. İçme suyunun bu özelliğinden dolayı yörede birçok firmanın doğal kaynak içme tesisleri açılmasına sebep olmaktadır (Ağırlioğlu 2015).

2.1.2. Dereler

Yörede, Soğanlı ve Sıradağlarının eteklerinden doğan ve Haldizen (Demir Kapı) Köyü içinden geçerek, Uzungöl'ün oluşmasına sebep kılan Haldizen deresi, dere boyunca Sık ormanlık alanların dik yamaçlarından akarak bu dereye eklenen onlarca dere ile birlikte Solaklı Vadisi boyunca Trabzon'un Of ilçesi sınırları içinden Karadeniz'e dökülmektedir. Yerleşimin olmadığı alanlarda, derelerin tamamı içilebilecek nitelikte olup, birçok derelerde ise doğal alabalık yaşamaktadır (Ağırlioğlu 2015).

2.1.3. Göller

Uzungöl yaklaşık 15-20 km mesafede ve 2600 ile 3000 rakımlarda bulunan diğer tabii güzellikler ise "Yedi Göller" bölgesidir. Demirkapı (Haldizen) mahallesinin doruklarında bulunan ve yedi göller adı verilen Krater Gölleri bulunmaktadır. Bu göller sırasıyla; Balıklı Gölü, Dipsiz Gölü, Sarıçiçek Gölü, Kara Gölü, İkiz Göller, Pirömer Gölü ve Aygır Gölü, tabiatın bu bölgeye bir başka armağanıdır (Ağırlioğlu 2015).

Şekil 7. Kırmızı Benekli Alabalık¹

Kaynak: Uzungöl Turizmciler Derneği

2.1.4. Ormanlar-Flora ve Fauna

Çokça yağış alan Uzungöl ve yöresi, yağmur ormanları olarak nitelendirilen Kaçkar ve Soğanlı sıra dağlarının birleştiği noktada konumlanmış durumda. Bölge hâkim ormanların, ılıman kuşağın en yaşlı ormanları olarak biliniyor. Bünyesinde barındırdığı ormanların sayesinde çok geniş bir doğal yaşam alanı oluşturmaktadır. Flora ve fauna açısından son derece zengin bir doğal yapısı vardır. Uzungöl'ü çevreleyen doğada 157 adet bitki türü tespit edilmiş en önemlilerden Uzungöl çuha çiçeği (Primula x uzungolensis) ilk kez bölge içerisinde tespit edilmiştir. Bunun yanında doğu ladini, kayını, sakallı kızılgaç, doğu karadeniz köknarı, anadolu kestanesi, adi ceviz, doğu karadeniz akçaağacı, dağ

¹ Siyah noktaların yan tarafına belirgin kırmızı benekler bulunur.

karaağacı, meşe, adi fındık ve kızılıktır. Uzungöl'ü çevreleyen ormanlarda 20 memeli hayvan, 151 kuş türü tespit edilmiştir. Memeli türlerden karaca, çengel boynuzlu dağ keçisi, vaşak, yaban domuzu, ayı, kurt, çakal, tilki, porsuk, ağaç sansarı, kakım, gelincik, tavşan, sincap, kirpi, cüce yarası; kuş türlerinden ise boz kaz, yeşilbaş ördek, fiyu, kaya kartalı, şahin, uludoğan, delice doğan, kızıl akbaba, turna, su karatavuşu sayılabilir. Ayrıca gölde doğal alabalık da yaşamaktadır. Uzungöl bütün bu doğal zenginliğiyle hassas bir ekolojik dengeye sahiptir (http-2).

Şekil 8. Uzungöl'ün Simgesi²

Kaynak: Uzungöl Turizmciler Derneği

2.2. Kültürel Kaynaklar

2.2.1. Kültürel Yapısı

Uzungöl turizm merkezi olarak yazın doğal güzellikleri, tarih ve kültür zenginlikleri ve farklılıkları ile Trabzon'un; hatta ülkemizin en önemli bir turizm destinasyonu haline gelmiştir. Doğal güzellikleri, suyu ve tertemiz havası ile insanların ruhunu okşayan ve bir başka dünyalara getiren mükemmel bir atmosfer yaşatmaktadır. Bu tabii güzelliklerin yanında bilinen tarihi ilk yerleşim 1586 yılından bu yana kültürel zenginlikleri ve doğal güzellikleri ile bir arada yaşama olanağı veren bir turizm merkezidir. Kültürel Kaynaklar olarak, Tescilli ahşap evler, Taş (Kemer) Köprü, Camiler, Mescitler ve Çeşmeler olarak sıralayabiliriz. Bunun yanında Uzungöl'ün El Sanatları, **Yöresel** Kıyafetler, Halk Oyunları, Yöresel yemekler, Gelenek ve Görenekler.

2.2.2. Filak Cami

Uzungöl mahallesi filak küme evlerinde bulunmaktadır. Merkezden 2 km uzaklıktadır. Hicri 1235, Miladi 1819 yıllarında yapıldığı bilinmektedir. Dikdörtgen şeklinde inşa edilen camidir. Bodrum katı yağma

² Uzungöl Turizmciler Derneği tarafından yapılmıştır.

taştan, üst katı ise işlenmiş ahşaptan inşa edilmiştir. Dört yöne eğimli kırma çatı ile örtülü olan yapının doğu yönüne 1980 yılında 4 yıl süren iki şerefeli minare eklenmiştir.

Şekil 9. Filak Camisi Dış ve İç Kısımından Görünüşü

Kaynak: Uzungöl Turizmciler Derneği

2.2.3. Taş Kemer Köprü

Uzungöl merkezinde yer alan ve bölgeye özgün bir mimari görünümü kazandıran Tarihi Taş Kemer Köprü'nün yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, köprünün Trabzon Pontus İmparatorluğu döneminde yapıldığı bilinmektedir. Daha sonraki dönemlerde, Rus işgali sırasında bölgeye yönelik yakma, yıkma ve yağmalama olaylarının yaşandığı, bu süreçte köprünün de Rus askerleri tarafından yıkıldığı rivayet edilmektedir. Gölün bitim noktasında, yerleşim alanlarının geçiş ve ulaşımını sağlayan hâkim bir konumdadır. Zamanla bazı bölümleri zarar gören köprü, 1990'lı yıllarda restore edilerek Tarihi Taş Kemer Köprü günümüze kadar korunmuştur.

Şekil 10. Tarihi Taş Kemer Köprü

Kaynak: Uzungöl Turizmciler Derneği

2.2.4. Halk Oyunları

Yöre kültürünün hem yaşama/yaşatma hem de bu kültürü yeni kuşaklara aktarma noktasında özverili çalışmalar ve gayretler sayesinde devam etmektedir. Halk oyunlarının unutulmaması ve yöresel şekliyle yeni kuşaklara aktarılması için yıllardan beri ücretsiz kurslar verilmektedir. Yörenin sırasıyla Atlama, Sallama, Düz, sık sara ve en önemlisi vay beni oyunları olmak üzere beş oyundan oluşmaktadır. Burada belirtmemiz gereken **“Vay Beni”** oyunu, oyun oynanırken oyuncular iki guruba ayrılır ve karşılıklı olarak eş zamanlı üretilen atma/atışma türküleri söylenir ki görülmeye değerdir. Halk Oyunların nerde ise tamamı kaval eşliğinde oynanır. Bütün yurt genelinde en eski enstrüman özeliği taşıması bakımından **“Dilli Kaval,”** o yörenin de en belirgin ve en beğenilen zengin ata enstrümanı olma özelliğine sahiptir. Kaval demişken, özellikle bir özeliğine vurgu yapmak gerekir. Horon ya da yol havası çalınırken kavalcılar, hemen hemen çaldığı her ezgiyi nefes kesmeden sonlandırmasıdır. Kavalcılarının en önemli özeliği burada gizlidir. Hatta ve hatta eğer bu özeliği kavalla bütünleştiremiyorsanız size kavalcı denemez. Kaval ve kemençe eşliğinde sergilenen oyunlar (Horon) zaman zaman yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekerek, Turistlerin oyunlara eşlik etmeleri oyun atmosferine bir başka güzellik katmaktadır.

Şekil 11. Çaykara-Uzungöl Folklor Ekibi

Kaynak: Çaykara Dernekpazarı Kültür ve Dayanışma Derneği

2.2.5. Yöresel Yemekler

Destinasyon pazarlama faaliyetlerinde yöresel yiyeceklerin o bölgeye önemli üstünlükler sağladığını ve bu sayede sürdürülebilir alternatif turizmde öncülük ettiğini söylemek mümkün olacaktır. Bu itibarla işletmeler menülerinde yöresel yemeklerin bulundurulmasına azami gayret göstermektedirler. Turistlerin ve özellikle yerel turistlerin yöresel yiyeceklere olan ilgi ve alâkanın gün geçtikçe arttığını ve önem kazandığını bilinmektedir.

Çaykara ve çevresi, yöresel yiyecekleri bakımından, zengin bir kültüre sahiptir. Ancak ne yazık ki yöresel yiyeceklerin yaşatılması ve turizme kazandırılması noktasında gereken yapılmamıştır. Bu bakımdan bu kültürün yaşatılması adına, hem kamusal hem de özel sektörlerce desteklenmesine ihtiyaç vardır. Yörede eskiden beri yapılan ve halen yapılmakta olan yöresel yiyeceklerden bazıları;

- ✓ Tereyağında Alabalık

- ✓ Şişte Alabalık
- ✓ Lahana Yemeği, Lahana Ezmesi (Ğuliya), Karalahana Sarması
- ✓ Mısır Ekmeği, Karışık Mısır Ekmeği
- ✓ Muhlama, Kuymak, Kaygana, Pazılı Kaygana, Pazı Tavası
- ✓ Yöresel Sütlaç, Kara Helvası, Lokma (Hurma) Tatlısı
- ✓ Gorgot Çorbası, Arpa Çorbası, Mısır Çorbası, Lahana Çorbası
- ✓ Kabak Yemeği, Kabak Tatlısı, Kabak (suda) Haşlama,
- ✓ Tomara (Salut) Turşusu, Gongoroş Turşusu, Fasulye Turşusu, Pancar Turşusu -Fasulye Plaki / Bazares
- ✓ Tereyağı, Yoğurt, Peynir, Ayrar
- ✓ Arpa (Gavut), Mısır (Haşıl) Lapası vb. olarak sıralanabilir.

2.2.6. Gelenek ve Görenekler

Yayla 'ya Çıkma, Düğün, Galandar Gecesi, Asker Uğurlama, İmece ve benzerlerinden oluşmaktadır. Çaykara ve çevresinde halen bazı gelenek ve görenekleri devam ettirse de eskiye nazaran uygulanması ve yaşatılması nerde ise imkânsız hale gelmiş, yozlaşmaya maruz kalmış ve unutulmaya yüz tutmuştur.

2.3. Uzungöl'deki Turizm Çeşitleri

Bilindiği üzere Uzungöl ve Çevresi, coğrafik konumu itibari ile dağlık bir yapıya sahip olması, kışa yönelik turizm faaliyetlerin yapılamaması neticesinde, turizm sezonunun çok kısa sürmesine neden olmaktadır. Bu vesile ile mülga Uzungöl Belediyesi tarafından başlatılan ve daha sonra Çaykara belediyesince devam ettirilen teleferik proje çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı tarafından hazırlanan Teleferik projesi sayesinde kışa yönelik turizm faaliyetleri ve etkinlikleri sezonun, daha uzun zamana yayılmasına vesile olacaktır.

Turizm Çeşitlendirilmesi ve turizm faaliyetlerinin yılın tamamına yayma ve gelen turistlerin daha fazla gecelemlerini sağlamak adına birtakım sosyal etkinlikler ve sportif faaliyetlerin yapılmasına alan yaratılmaktadır. Yapılan aktiviteler ve sportif faaliyetler; Seyir Terasları, Balık Avlama, Heliski, Dağcılık Parkurları, Jeep Safari, ATV, Yamaç Paraşütü, Dağ Bisikleti, Deniz Bisikleti, Bisiklet (Bisiklet yarışları), Trekking, Rafting, Zipling, Çadır Kamp, Park (Macera, Luna) vb. gibi spor etkinlikleri gün geçtikçe uygulama alanları genişleyerek turizme kazandırılmaktadır.

Şekil 12. Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası (TTSO) Uzungöl'deki Teleferik Projesi

Kaynak: Uzungöl Turizmciler Derneği

Şekil 13. Turizme Kazandırılan Sosyal Aktiviteler

Kaynak: Uzungöl Turizmciler Derneği

3. UZUNGÖL'ÜN SÜRÜDÜRÜLEBİLİR BİR DESTİNASYON OLARAK GELİŞTİRİLMESİ

3.1. Sürdürülebilirlik Kavramı

Doğal, kültürel ve sosyal kaynakların korunarak, bugünkü ihtiyaçları karşılarken gelecek nesillerin de ihtiyaçlarını karşılayabilmesini sağlayan bir turizm anlayışıdır. Özetle; doğaya saygılı sürdürülebilir turizm, ziyaretçilerin, sektörün, çevrenin ve yerel halkın uzun vadeli refahını gözetten bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir gelişmenin ana unsurları aşağıdaki gibidir.

- ✓ **Çevresel sürdürülebilirlik:** Doğal kaynakların (su, enerji, toprak, hava) verimli kullanılması ve çevreye zarar verilmemesi.
- ✓ **Sosyal sürdürülebilirlik:** Yerel halkın kültürel değerlerinin korunması, topluma fayda sağlanması ve sosyal adaletin gözetilmesi.
- ✓ **Ekonomik sürdürülebilirlik:** Turizm gelirlerinin adil dağılımı, yerel ekonomiye katkı sağlanması ve uzun vadede ekonomik kalkınmaya destek olunması.

3.2. Sürdürülebilir Turizm

Çevresel, kültürel, sosyal ve ekonomik değerleri koruyarak turizmin gelişmesini sağlayan bir yaklaşımdır. Temel amacı hem bugünkü turistlerin hem de gelecekteki nesillerin ihtiyaçlarını karşılamaktır. Yani sürdürülebilir turizm, sadece kâr odaklı değil; toplum, çevre ve ekonomi arasında denge kuran bir turizm anlayışıdır (UNEP,2003:7).

3.2.1. Sürdürülebilir Turizmin Getirileri

- ✓ **Sürdürülebilir gelir sağlar;** Korunan doğal alanlar uzun vadede sürekli ziyaretçi çeker, böylece geçici değil kalıcı turizm geliri sağlanır.
- ✓ **Biyoçeşitlilik turizm ürünüdür;** Kuş gözlemi, doğa yürüyüşleri farkındalık yaratır.
- ✓ **Yerel toplulukların yaşam kalitesi korunur;** Doğa korunursa, bölge halkı da sağlıklı çevrede yaşar ve turizmden daha sürdürülebilir şekilde faydalanabilir.

3.2.2. Sürdürülebilir Turizm Açısından Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Turizmde yerel halkın refahının gözetilmesi, sürdürülebilir turizmin temel ilkelerinden biridir. Bunun önemi şu noktalarda öne çıkar:

- ✓ **Ekonomik faydanın adil dağılımı:** Turizm gelirinden yerel halk da doğrudan fayda sağlamalıdır (örneğin; konaklama, rehberlik, el sanatları, tarım ürünleri satışları).
- ✓ **İstihdam yaratma:** Turizm, yerel halka iş imkânı sunmalı; dışarıdan iş gücü yerine yerel çalışanlar tercih edilmelidir.
- ✓ **Kültürel değerlerin korunması:** Yerel halkın yaşam tarzı, gelenek ve kültürü korunmalı; turizmle birlikte bozulmamalıdır.
- ✓ **Katılım ve karar alma:** Turizm projeleri planlanırken yerel halkın görüşü alınmalı, katılımı sağlanmalıdır.
- ✓ **Sosyal etkilerin azaltılması:** Aşırı turizm, yerel halkın yaşam kalitesini düşürebilir. Bu etkiler önlenmeli veya dengelenmelidir.

Sonuç olarak, yerel halkın refahı gözetilmeden yapılan turizm, kısa vadede kazanç sağlasa da uzun vadede toplumsal huzursuzluk ve sürdürülemezlik yaratır.

Turizmde kültürel mirasın yaşatılması hem geçmişin değerlerini korumak hem de gelecek nesillere aktarmak açısından büyük önem taşır. Bu yaklaşımın turizm açısından önemi şunlardır:

- ✓ **Çekim unsuru oluşturur:** Tarihi yapılar, gelenekler, festivaller ve el sanatları turistler için ilgi odağıdır. Kültürel miras, destinasyonun kimliğini oluşturur.
- ✓ **Kültürel bilinç kazandırır:** Turistler farklı kültürleri tanıma fırsatı bulurken, yerel halk da kendi değerlerinin farkına varır.
- ✓ **Ekonomik katkı sağlar:** Müzeler, ören yerleri, kültürel etkinlikler ve geleneksel ürün satışları, yerel ekonomiye gelir kazandırır.
- ✓ **Koruma bilinci geliştirir:** Turizm gelirinin bir kısmı kültürel mirasın korunmasına yönlendirilerek sürdürülebilirlik sağlanabilir.
- ✓ **Kültürel erozyonu engeller:** Bilinçli turizm sayesinde kültürün yozlaşması yerine korunması ve yaşatılması teşvik edilir.

Turizm gelirlerinin adil dağılımı, sürdürülebilir turizmin temel ilkelerinden biridir ve şu açılardan büyük önem taşır:

- ✓ **Yerel halkın ekonomik fayda sağlaması:** Turizmden elde edilen gelirlerin yalnızca büyük işletmelere değil, küçük esnaf, zanaatkarlar ve yerel üreticilere de ulaşması gerekir. Bu, toplumsal refahı artırır.
- ✓ **Gelir eşitsizliğini azaltır:** Turizm bölgelerinde sadece oteller değil, rehberler, taşıma hizmetleri, restoranlar ve yerel pazarlar da kazanç sağlamalıdır. Böylece bölgesel kalkınma desteklenir.
- ✓ **Toplumsal destek artar:** Yerel halk turizmden doğrudan gelir elde ederse, bu sektöre daha olumlu yaklaşır ve korunmasına katkı sunar.
- ✓ **Kırsal kalkınma teşvik edilir:** Merkez dışındaki alanlarda da turizmin faydaları hissedilirse, göç azalır ve kırsal alanlar kalkınır.
- ✓ **Sürdürülebilirlik güçlenir:** Adil dağıtım, sosyal adaleti destekler ve turizmin uzun vadede istikrar kazanmasına yardımcı olur. Bu nedenle turizm planlamasında yerel katılım, gelir paylaşımı ve fırsat eşitliği ilkeleri gözetilmelidir.

Turizmde uzun vadeli planlama ve bilinçli tüketim, sürdürülebilirliğin önemli unsurlarındandır. Bu kavramlar:

✓ **Uzun Vadeli Planlama:**

Doğal ve kültürel kaynakların korunması, sürdürülebilir turizmin temelini oluşturur. Bu yaklaşım, kısa vadeli kazançlar yerine, gelecek nesillerin de turizm olanaklarından faydalanabileceği kalıcı ve dengeli yapılar oluşturmayı hedefler. Turizmle bağlantılı altyapı, ulaşım ve konaklama gibi yatırımlar planlanırken çevresel ve sosyal etkiler mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, bölgelerin taşıma kapasitesi aşılmadan, dengeli ve kontrollü bir turist sayısına ulaşılması hem yerel halk hem de çevre açısından büyük önem taşır.

✓ **Bilinçli Tüketim:**

Sürdürülebilir turizm, turistlerin ve işletmelerin doğaya ve kültürel değerlere saygılı davranmasını esas alır. Bu anlayışla, su, enerji ve diğer doğal kaynakların tasarruflu kullanımı teşvik edilirken, yerel ürünlerin tercih edilmesi hem ekonomik kalkınmayı destekler hem de karbon ayak izini azaltır. Ziyaret edilen yerin gelenek ve değerlerine uygun davranmak ise kültürel hassasiyetin korunmasına katkı sağlar. Bu ilkelerin birlikte uygulanması sayesinde, çevresel ve sosyal boyutlarıyla dengeli ve sürdürülebilir bir turizm anlayışı gelişir.

3.3. Uzungöl'ün Sürdürülebilir Bir Destinasyon Olarak Geliştirilmesi İçin Öneriler

Doğal güzellikleri ve eşsiz manzarasıyla bölgenin hatta Türkiye'nin en popüler turizm destinasyonlarından biridir. Turizmin daha da geliştirilmesi için bazı stratejiler ve önlemler alınmalıdır. Bunlar;

- ✓ **Koruma Amaçlı İmar Planı:** 1962 yılından beri tüzel kişiliğini koruyarak 2014 yılına kadar devam eden bir belde belediyesinde imar planının olmayışı çok manidardır. Dolayısıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan koruma amaçlı imar planı, yaşayan yerel halkın taleplerinin dikkate alınarak yapılması gerekmektedir.
- ✓ **Alt Yapı ve Çevre:** Mevcut alt yapının yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Çöp konteynerlerinin yer altına alınması çalışmaları yapılmalıdır.
- ✓ **Ulaşım:** Bölgeye ulaşımın kolaylaştırılması amacıyla mevcut yolların ve ulaşım altyapısının iyileştirilmesi gerekmektedir. Özellikle Çaykara-Uzungöl arasındaki yolun genişletilerek modern standartlara uygun şekilde asfaltlanması, bölgeye olan erişimi artıracaktır. Artan ziyaretçi sayısı ile birlikte oluşacak trafik yoğunluğunu azaltmak amacıyla geniş kapasiteli otopark alanları oluşturulmalıdır.
- ✓ **Sürdürülebilir ulaşım çözümleri kapsamında;** kontrol noktalarından mahalle içerisine ziyaretçileri taşıyacak gezi amaçlı shuttle araçları devreye alınmalı ve Uzungöl'ün güneyinden, dere yatağını takip eden güzergâhta ilerleyecek hafif raylı sistem gibi alternatif ulaşım türleri planlanmalıdır.
- ✓ **Konaklama:** Bölgede otel, pansiyon ve restoran gibi temel konaklama ve yeme-içme olanakları mevcuttur. Ancak artan turist talebine yanıt verebilmek için bu hizmetlerin çeşitlendirilmesi, kapasitesinin artırılması ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca sürdürülebilir turizm anlayışı doğrultusunda, doğayla uyumlu konaklama alternatiflerine de yer verilmelidir.
- ✓ **Turistik tesisler ve aktiviteler:** Ziyaretçilerin konaklama sürelerini uzatmak amacıyla bölgedeki turistik aktivitelerin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda kış turizmine yönelik telesiyer sistemleri, doğa yürüyüşü parkurları, bisiklet yolları gibi doğa temelli etkinlikler geliştirilmelidir. Ayrıca göl çevresinde oturma alanları, piknik alanları, çocuk oyun parkları, millet bahçeleri gibi kamusal yaşam alanlarının oluşturulması, ziyaretçilerin bölgeden daha

fazla faydalanmasını sağlayacaktır. Yöresel yemek sunumları, geleneksel el sanatları atölyeleri ve kültürel gösteriler gibi etkinlikler de bölgenin turistik cazibesini artıran önemli unsurlar arasında yer almalıdır.

- ✓ **Sosyal medya ve dijital platformlar:** Doğal güzelliklerini ve turistik potansiyelini tanıtmak adına çalışmaları yapılmalıdır. Sosyal medya ve dijital platformlar; bölgenin doğal güzelliklerini ve turistik potansiyelini yansıtan videolar, Şekiller ve tanıtım filmleri yapılmalıdır.
- ✓ **Ziyaretçiler için eğitim ve bilgilendirme programları:** Ziyaretçilere çevre bilincini artırmak için eğitim ve bilgilendirme programları düzenlenebilir. Örneğin, bölgedeki doğal güzellikler ve çevrenin korunması hakkında yerel dernekler ve kamu kurum ve kuruluşlarca yapılabilir.
- ✓ **Yerel halkın katılımı:** Yerel halkın katıldığı kültürel etkinlikler düzenlenip; yerel ürünlerin tanıtımı için ortak projeler geliştirilebilir.
- ✓ **Güvenlik önlemleri:** Bölgede ziyaretçilerin güvenliğini sağlamak adına kolluk güçleri daha etkin olmalıdır.
- ✓ **Kalite standartları:** Turistik tesislerde ve hizmetlerde kalite standartları yükseltilmelidir. Örneğin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarca tesislerin ve hizmetlerin düzenli olarak denetlenerek standartlara uygunluğu kontrol edilmelidir.
- ✓ **Zabıta Hizmetler:** Yöreye gelen yabancı turistlerin bölgeyi daha iyi tanıyabilmesi için yabancı dil bilen zabıta memurları veya rehberlerin görevlendirilmesi önemlidir. Bu uygulama, turizm deneyimini zenginleştirirken sürdürülebilir ve kaliteli turizme katkı sağlar.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Son yıllarda Karadeniz Bölgesi, özellikle de Uzungöl turizm merkezi hem yerli hem de yabancı (özellikle Körfez ülkelerinden gelen) turistlerin yoğun ilgisiyle karşı karşıya kalmış ve mevcut fiziksel kapasitesinin üzerinde hizmet vermek durumunda kalmıştır. Bu aşırı talebe karşılık vermek isteyen yerel yatırımcılar ise, bölgedeki imar planı eksikliği nedeniyle çeşitli hibe ve destek programlarından yararlanamamıştır. Planlama eksikliği, özellikle konaklama ve yeme-içme gibi temel turizm gereksinimlerine yönelik kaçak yapıların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Kamusal denetimler ve kontroller yapılmasına rağmen, bu yapılar büyük ölçüde önlenememiştir. 3194 sayılı İmar Kanunu çerçevesinde çıkarılan düzenleme ile 31.12.2017 tarihine kadar inşa edilmiş kaçak yapılar "imar barışı" kapsamında kayıt altına alınmıştır. Ancak, 01.01.2018 sonrasında kaçak yapılaşmaya kesinlikle izin verilmemesi gerektiği belirtilmiş olsa da bu kuralın etkili bir şekilde uygulanmadığı görülmektedir.

Bölgede ortak yönetime önem verilip, kararlarda yerli halka önceliği sağlanması:

Yazılı ve görsel basında yer alan değerlendirmeler ile sahada yapılan gözlemler doğrultusunda; bölgenin sorunların çözümünde kamu kurumları, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, turizmciler ile yörede yaşayan kadın ve erkeklerin görüşlerinin alınarak katılımcı bir yaklaşım benimsendiği az da olsa görülmektedir. Ancak, bu yaklaşımın yeterli olabilmesi için tüm turizm paydaşlarını kapsayan, paydaşlar arasında etkin koordinasyon ve iş birliğine dayalı bir yapılanmanın oluşturulması gerektiği; paydaşların sorumlulukları tanımlanarak, bu rollerin koordinasyon içinde uygulanması denetlenmelidir. Özetle, turizmin gelişimi ve yönetiminde sürdürülebilirlik ilkesini benimseyen, rolleri belirleyip uygulamaları denetleyen güçlü ve kapsayıcı bir yönetim yapısına ihtiyaç vardır.

Turizm yatırımlarının uzun dönemli planlanması:

Uzungöl'de son yıllarda turizmin gelişimiyle birlikte bölgeye gelen turist sayısında önemli artışlar kaydedilmiştir. Ancak bu gelişim, genellikle kısa vadeli planlamalara dayalı olarak şekillenmiş; bu durumun temel nedeni ise turizm sektörünün arz yönlü değil, talep yönlü bir anlayışla organize edilmesidir. Bölgedeki ekonomik büyüme hedeflerinin kısa vadeli kazançlara odaklanması, turizme olan aşırı bağımlılığı beraberinde getirmiş ve bu doğrultuda planlamalar da daha çok kısa dönemli hedefler

üzerine inşa edilmiştir. Bu yaklaşımın sürdürülebilir olmadığı açıktır. Bu nedenle, Uzungöl'de turizmin geleceği açısından sürdürülebilir turizm kalkınması anlayışına geçilmesi gerekmektedir. Bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel kaynaklar dikkate alınarak, turizm arzına göre şekillenen ve uzun vadeli hedefler içeren bir planlama süreci benimsenmelidir. Özellikle zengin flora ve faunası ile dikkat çeken Uzungöl'de, ekoturizmin ön plana çıkarılması ve kırsal turizme dayalı bir yönetim modelinin benimsenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, turizm tesislerinin doğayla uyumlu şekilde yapılandırılması ve çevresel sürdürülebilirliği esas alan politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarının da sürdürülebilir kalkınma ilkelerini destekleyen kırsal turizm faaliyetlerini teşvik etmeleri; doğal kaynakların arz yönlü şekillenmesini sağlamaları ve bölgede yapılacak turizm yatırımlarını uzun vadeli planlamalar çerçevesinde yönlendirmeleri büyük önem arz etmektedir.

Yukarıda belirtilen açıklamalara ek olarak;

- ✓ Hava kirliliğinin azaltılması, temiz ve sağlıklı bir çevrenin korunması için doğal gazın kısa sürede Uzungöl'e getirilmesi gerekmektedir.
- ✓ Alternatif ulaşım türleri çeşitlendirerek, gezi amaçlı "shuttle" ve Uzungöl Göl'ünün güneyinden geçerek dere yatağında yol ile birlikte giden "**hafif raylı sistem**" yapılmalıdır (ÖÇK Koruma Amaçlı İmar Planı 2017).
- ✓ Kırsal ekonomiyi canlandırmak, doğal ve kültürel mirası tanıtmak ve Şehirli turistlere doğayla iç içe, üretime dayalı deneyimler sunmak adına; Agro turizm, diğer adıyla, tarım turizmi Uzungöl'ün ÖSKA alanı içinde ve kırsal alanlarda tarıma dayalı yaşamı ve üretimi deneyimlemeye yönelik bir turizm yapılmalıdır. Burada konaklayan misafirler, çiftliklerde konaklayabilir, hayvan besleyebilir, ürün toplayabilir, peynir yapımı gibi geleneksel etkinliklere katılmayı sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Kış turizmine yönelik planlı hamleler yapılmalı; Çaykara Belediyesince planlanan ayrıca Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığınca planlanan teleferik/telesiyej projelerini hareketlendirip turizm ekonomisinden çok daha yüksek pay alınmasını sağlayabilmelidir.
- ✓ Uzungöl'de faaliyet gösteren turizm işletmeleri, hizmet sektöründeki maliyetlerin yüksekliği nedeniyle çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle nitelikli personel eksikliği, hizmet kalitesinin düşmesine ve maliyetlerin artmasına neden olmaktadır. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak, Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) bünyesinde Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu'nun açılması önemli bir adım olacaktır. Bölgede böyle bir yükseköğretim kurumunun kurulması, yerel halkın turizm alanında mesleki eğitim almasını sağlayarak hem istihdamı artıracak hem de sunulan hizmetlerin niteliğini yükseltecektir. Nitelikli iş gücünün yetişmesi, turizm sektörünün sürdürülebilirliği açısından da büyük önem taşımaktadır. Uzun vadede bu tür bir eğitim yatırımı, hem işletmelerin maliyetlerini düşürecek hem de bölgenin rekabet gücünü artıracaktır.
- ✓ Uzungöl'e gelen yerli ve yabancı turistlerin memnuniyet düzeylerini artırmaya yönelik yapılan değerlendirmeler sonucunda bazı öneriler geliştirilmiştir.
- ✓ Bu bağlamda elde edilen bulgulara göre, her ne kadar turist memnuniyeti beklenen seviyeye tam olarak ulaşmamış olsa da, genel olarak memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.
- ✓ Turist sayısının sürdürülebilir bir biçimde artırılabilmesi ve ziyaretçilerin tekrar bölgeyi tercih etmeleri için, Uzungöl'ün sahip olduğu cazibe unsurlarının çeşitlendirilmesi ve daha çekici hale getirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, doğal ve kültürel değerlerin yanı sıra, deneyim odaklı turizm aktiviteleri, yerel yaşamla bütünleşik programlar ve destinasyon markalaşması gibi alanlara yatırım yapılması önem arz etmektedir.
- ✓ Bölgeye gelen turistlerin sürekli olarak bölgeyi tercih etmelerini sağlamak amacıyla, hem özel sektör hem de kamu kurumları arasında güçlü bir iş birliği tesis edilmelidir. Bu iş birliği çerçevesinde, bölgenin turizm potansiyelini artırmaya yönelik yenilikçi projeler geliştirilerek,

Uzungöl'ün rekabet gücü artırılmalı ve ziyaretçilerin memnuniyet düzeyi üst düzeye çıkarılmalıdır.

KAYNAKÇA

4957.html (Erişim Tarihi: 01.05.2025)

Ağıralıoğlu N. (2015). Bir İnceleme ve Gözlem.

Bektaş, Osman. (2017). Uzungöl'ün Düşündürdükleri.

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) (2003). *Tourism and Local Agenda 21, Coğrafya Dergisi*, 32, 57–77.

Çevresel Sorunları Üzerine Bir Çalışma KTÜ Rize Su Ürünleri Fakültesi,356.

Güzel, M., Çakır, P. (2023). “Turizm Paydaşlarının Sürdürülebilir Turizm Yönetimi Anlayışının Değerlendirilmesi: Uzungöl'e Yönelik Bir Araştırma”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 9/19, ss.343-362. DOI: 10.31765/karen.1320380

http-1: <http://www.caykaragundem.com/haber/gecmisten-gunumuze-uzungol->

http-2: <http://www.boyutpedia.com/2456/69690/uzungol-yerlesmesi-vesurdurulebilir->

http-3 : <http://sosyolojisi.com/kultur-nedir-2/3049.html> (Erişim Tarihi : 18.05.2025)

ÖÇKKB, (2010). Sosyo-ekonomik ve Kültürel Değerler Araştırması Sonuç Raporu.

The Role of Local Authorities in Sustainable Tourism. United Nations Publications. Paris.

Turizm (Erişim Tarihi 07.05.2025)

Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı 2013-2017.

Verep B., Şahin C., Çiloğlu E., ve İmamoğlu H. (2001). Uzungöl'ün İklimi ve

Yazıcı, H., & Cin, M. (1997). Uzungöl Turizm Merkezinde Coğrafi Gözlemler.

